

EVROPSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ

**CO JE EVROPSKÝ RÁMEC
KVALIFIKACÍ (EQF)??**

JAKOU MÁTE ÚROVEŇ EQF?

**CO JE ČESKÝ RÁMEC
KVALIFIKACÍ?**

CO JSOU VÝSLEDKY UČENÍ?

**JAKÉ DALŠÍ EVROPSKÉ
NÁSTROJE USNADŇUJÍ
PRACOVNÍ A STUDIJNÍ
MOBILITU LIDÍ?**

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení čtenáři,

společnou snahou evropských států v posledních několika letech je usnadnit lidem mobilitu a pomoci jim srozumitelně a jasně vyjádřit své znalosti a dovednosti pro účely dalšího studia nebo získání práce. Evropský rámec kvalifikací (EQF), jež Vám tato publikace představuje, je jedním z nástrojů, které této snaze napomáhají. Jeho cílem je umožnit lidem z různých evropských zemí srovnatelnost dosažené kvalifikační úrovně. Zavádění EQF je zároveň vstřícným krokem vůči zaměstnavatelům, školám a personalistům, kteří se pomocí jednoduchého údaje o úrovni EQF 1-8 lépe zorientují ve schopnostech a dovednostech uchazeče o studium nebo práci.

Publikace, kterou držíte v rukou, Vás seznámí s principy, východisky, cíli EQF a jeho souvislostmi s dalšími evropskými nástroji na podporu mobility občanů (např. ECVET, EUROPASS, EQAVET). Všechny nástroje na podporu mobility spojuje přesvědčení, že není důležité, kde a jak jste ke znalostem a dovednostem přišli, tj. zda ve škole, v praxi či samostudiem, ale že je máte a umíte je prokázat u zkoušky. Údaj o úrovni EQF je již uveden na dokumentech Europassu. Z šetření mezi držiteli dodatku k osvědčení Europassu z roku 2014 vyplývá, že právě úroveň EQF zaměstnavatele na tomto dokladu zajímá. Úrovně EQF by měly obsahovat v budoucnu všechny diplomy, vysvědčení a jiná kvalifikační osvědčení udělovaná v evropských zemích.

Postup zavádění EQF si řídí členské státy samy. Obvykle si vytvoří vlastní národní kvalifikační rámce a kvalifikace udělované či uznávané na svém území do něj zařazují. Následně pak národní rámce kvalifikací přiřazují k EQF. Zavádění EQF v České republice zajišťuje Koordinační centrum EQF, které působí při Národním ústavu pro vzdělávání.

Publikace vznikla v Koordinačním centru EQF v rámci jeho snahy seznamovat veřejnost s možnostmi, které se jí při hledání vzdělávání a práce v Evropě nabízejí.

Příjemné čtení Vám přeje

KOORDINAČNÍ CENTRUM EQF

Seznam zkratk a slovníček pojmů	3
Co je Evropský rámec kvalifikací	5
Zavádění EQF v České republice	8
Propojení EQF a dalších evropských nástrojů (Europass, ECVET, EQAVET)	11
Co je národní rámec kvalifikací	13
Proč potřebujeme český rámec kvalifikací?	14
Proč jsou důležité výsledky učení?	19
Kontakty a odkazy	20

OBSAH!!!

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt EQF NCP 2014 byl realizován za finanční podpory Evropské unie.
Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá
za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

SEZNAM ZKRATEK

ČRK - ČESKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (KONKRÉTNÍ PŘÍKLAD NÁRODNÍHO RÁMCE KVALIFIKACÍ)

ECVET - EVROPSKÝ SYSTÉM KREDITŮ PRO ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A PŘÍPRAVU

EQAVET - EVROPSKÝ SYSTÉM PRO ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

EQF – EVROPSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ (EUROPEAN QUALIFICATIONS FRAMEWORK)

ESG - EVROPSKÉ STANDARDY A SMĚRNICE PRO ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY VE VYSOKOŠKOLSKÉM VZDĚLÁVÁNÍ

KC EQF – KOORDINAČNÍ CENTRUM EQF (V ČESKÉ REPUBLICE)

NRK - NÁRODNÍ RÁMEC KVALIFIKACÍ (OBECNÝ POJEM)

NSK – NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ

QF EHEA - KVALIFIKAČNÍ RÁMEC PRO EVROPSKÝ PROSTOR VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

SLOVNÍČEK POJMŮ

(vychází z materiálů Evropské komise)

Boloňský proces je řada setkání ministrů a dohod mezi 47 evropskými i mimoevropskými státy, které chtějí zvýšit dostupnost, přitažlivost a kvalitu vysokoškolského vzdělávání a vytvořit Evropský prostor pro vysokoškolské vzdělávání (EHEA). Cílem je zajistit kompatibilitu ve standardech i kvalitu kvalifikací ve vysokoškolském vzdělávání, podpořit mezinárodní mobilitu studentů a učitelů a zavést srovnatelné vysokoškolské tituly. To vše má podpořit vzájemné uznávání dosaženého vzdělání a tím i zaměstnatelnost absolventů. Proces začal v r. 1999.

Kodaňský proces, zahájený v roce 2002, si klade za cíl zlepšit výkonnost, kvalitu a přitažlivost odborného vzdělávání a přípravy prostřednictvím posílené spolupráce na evropské úrovni. Proces je založen na vzájemně schválených prioritách, které se každé dva roky přezkoumávají. Poslední komuniké z Brugg z r. 2010 stanoví v oblasti spolupráce v odborném vzdělávání 11 dlouhodobých strategických cílů pro období 2011–2020 a 22 krátkodobých cílů pro r. 2011–2014. Jsou mezi nimi např. implementace doporučení o zavedení EQF, ECVET, EQAVET a uznávání předchozího učení, zvýšení atraktivity a kvality odborného vzdělávání a přípravy atd.

Vzdělávání a odborná příprava 2020 (ET 2020) je strategický rámec pro evropskou spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, která staví na svém předchůdci, pracovním programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (ET 2010). Vedle vize rozvoje vzdělávání v Evropě do roku 2020 vyjmenovává celkem čtyři strategické cíle (mobilita realitou, kvalita a efektivnost vzdělávání, rovnost, soudržnost a aktivní občanství a kreativita a inovace na všech úrovních vzdělávání), jež odpovídají komplexnímu zaměření na celoživotní učení (ať již formální, neformální či informální) a jsou téměř totožné s cíli stanovenými v Komuniké z Brugg. Dále též stanoví i soubor zásad pro dosažení těchto cílů a společné pracovní metody.

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 je klíčovým dokumentem schváleným vládou v r. 2014, který by se měl stát závazným vodítkem pro stát, kraje a obce v tom, jak řídit vzdělávací systém. Zároveň je podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie. Dokument obsahuje tři klíčové priority. Tou první je snižování nerovnosti ve vzdělávání. Druhou je podpora kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému pedagogů či posílení kvalitní výuky budoucích učitelů na vysokých školách. Třetí prioritou je odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Kvalifikace - formální výsledek hodnocení a validace, který je získán v okamžiku, kdy příslušný subjekt stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů (potvrzení o dosažení znalostí a dovedností stanovených standardy)

Deskriptor je označení sloužící k popisu, klasifikaci a vyhledávání. Užívá se jako označení pro popisy úrovní v rámci kvalifikací.

Celoživotní učení zahrnuje všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo něj), jež jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života.

Národní rámec kvalifikací je nástroj pro třídění kvalifikací podle řady kritérií pro určité úrovně dosaženého vzdělání. Cílem je integrovat a koordinovat národní podsystémy kvalifikací a zlepšovat transparentnost, přístup, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

Výsledky učení jsou vyjádřením toho, co dotyčná osoba zná, čemu rozumí a co je schopna vykonávat po ukončení vzdělávacího procesu, což je vymezeno na základě jejich znalostí, dovedností a kompetencí, příp. postojů, hodnot atp.

CO JE EVROPSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ

Evropský rámec kvalifikací je jedním z evropských nástrojů, které země EU vytvářejí v posledním desetiletí a kterými chtějí zlepšit srozumitelnost kvalifikací a podpořit tak mobilitu lidí v evropských zemích. EQF je zkratka z anglického „European Qualifications Framework“. **Evropský rámec kvalifikací tvoří stupnice osmi úrovní, do nichž lze zařadit všechny typy kvalifikací.** Ty jsou přiřazovány k úrovním EQF v tzv. přiřazovacích procesech, které v evropských zemích probíhají od roku 2008. Přiřazovací procesy a jejich výsledky popisují národní přiřazovací zprávy.

DŮVODY VZNIKU EQF

Hlavním důvodem je snaha o větší srozumitelnost a porovnatelnost kvalifikací mezi evropskými zeměmi a usnadnění pracovních a studijních mobilit lidí po Evropě.

PŘÍNOSY JEDNOTNÉHO EVROPSKÉHO KVALIFIKAČNÍHO RÁMCE

- Umožní vzájemné porovnání kvalifikací jednotlivců i celých vzdělávacích systémů v EU.
- Pomůže lidem při hledání práce i studia v zahraničí, protože zaměstnavatelé a školy snadno zjistí, co od uchazeče mohou požadovat a očekávat.
- Usnadní proces celoživotního učení, protože zahrnuje nejen kvalifikace získané ve škole, ale i mimo školu formou kurzů, stáží, seminářů, samostudiem apod.

PRO KOHO JE ÚDAJ O ÚROVNI EQF DŮLEŽITÝ?

Údaj o dosažené úrovni EQF využijí zejména lidé, kteří se chystají do zahraničí, ať už pracovat, nebo na studijní stáž. Údaj o úrovni EQF je totiž důležitý pro zahraniční zaměstnavatele. Dosažená úroveň kvalifikace v jedné zemi může být prostřednictvím EQF snadno porovnatelná s kvalifikací v ostatních zemích, kde zaměstnavatelé snadněji zjistí, co by uchazeč měl umět, a jakou práci zvládne.

ÚROVNĚ EQF

Úrovně EQF jsou popsány znalostmi, dovednostmi a kompetencemi, přičemž třetí kategorií je míněna míra samostatnosti a odpovědnosti.

Úroveň EQF	Deskriptory popisující úroveň kvalifikací		
	znalosti	dovednosti	kompetence
1	- základní všeobecné znalosti	- základní dovednosti požadované k provádění jednoduchých úkolů	- pracovat nebo studovat pod přímým dohledem ve strukturovaném prostředí
2	- základní faktické znalosti v oboru práce nebo studia	- základní kognitivní a praktické dovednosti požadované při používání relevantních informací za účelem plnění úkolů a řešení běžných problémů s použitím jednoduchých pravidel a nástrojů	- pracovat nebo studovat pod dohledem s určitou mírou samostatnosti
3	- znalosti faktů, zásad, procesů a obecných pojmů v oboru práce nebo studia	- řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při plnění úkolů a řešení problémů - výběrem a použitím základních metod, nástrojů, materiálů a informací	- nést odpovědnost za splnění úkolů v práci nebo ve studiu při řešení problémů - přizpůsobovat své chování okolnostem
4	- faktické a teoretické znalosti v širokých souvislostech v oboru práce nebo studia	- řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při řešení specifických problémů v oboru práce nebo studia	- schopnost řídit sebe samého v rámci pokynů v oblastech práce nebo studia, které jsou obvykle předvídatelné, ale mohou se měnit - dohlížet na běžnou práci jiných osob a nést určitou odpovědnost za hodnocení a zlepšování pracovních či vzdělávacích činností
5	- rozsáhlé a specializované faktické a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia a uvědomování si hranic těchto znalostí	- rozsáhlá škála kognitivních a praktických dovedností požadovaných při rozvíjení tvůrčích řešení abstraktních problémů	- řídit a kontrolovat pracovní či vzdělávací činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám - posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních

Úroveň EQF	Deskriptory popisující úroveň kvalifikací		
	znalosti	dovednosti	kompetence
6	- pokročilé znalosti v oboru práce nebo studia zahrnující kritické chápání teorií a zásad	- pokročilé dovednosti prokazující zvládnutí oboru a smysl pro inovace, jež jsou požadovány při řešení složitých a nepředvídatelných problémů ve specializované oblasti práce nebo studia	- řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty a nést odpovědnost za rozhodování v kontextu nepředvídatelné pracovní nebo vzdělávací náplně - nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a skupin
7	- vysoce specializované znalosti, z nichž některé jsou v popředí znalostí v oboru práce nebo studia, sloužící jako základ originálního myšlení nebo výzkumu - kritické uvědomování si znalostí v oboru a na rozhraní mezi různými oblastmi	- speciální dovednosti požadované při řešení problémů ve výzkumu a/nebo při inovacích s cílem rozvíjet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oblastí	- řídit a transformovat pracovní nebo vzdělávací kontexty, které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy - nést odpovědnost za přispívání k profesním znalostem a postupům a/nebo za posuzování strategických výkonů týmů
8	- znalosti na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia a na rozhraní mezi obory	- vysoce pokročilé a specializované dovednosti a techniky, včetně syntézy a hodnocení, požadované při řešení kritických problémů ve výzkumu a/nebo inovacích a při rozšiřování a novém definování stávajících znalostí nebo odborných postupů	- vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia, včetně výzkumu

Zdroj: Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (ERK), Lucemburk 2009, ISBN 978-92-79-08470-6

ZAVÁDĚNÍ EQF V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice je Evropský rámec kvalifikací zaváděn od roku 2009. V roce 2011 Česká republika jako jedenáctá v pořadí v celé Evropě přiřadila svůj vzdělávací systém k úrovni EQF a o celém přiřazovacím procesu a jeho výsledcích sepsala Národní přiřazovací zprávu ČR, kterou v témže roce schválila vláda ČR.

Pro účely přiřazení českého vzdělávacího a kvalifikačního systému k EQF vytvořilo MŠMT v roce 2008 Koordinační centrum pro EQF (dále KC EQF), organizačně a personálně zabezpečené Národním ústavem pro vzdělávání, které ve spolupráci s týmem dalších odborníků vypracovalo Národní přiřazovací zprávu České republiky.

KDE ÚDAJ O ÚROVNI EQF NAJDETE?

Od roku 2012 je úroveň EQF uvedena na dokumentech Europassu - dodatkách k osvědčení a mohou být uvedeny i na Europass - dodatkách k diplomu udělených při absolvování vyššího odborného vzdělání. Do budoucna budou příslušnou úroveň EQF opatřeny i všechny nové diplomy, vysvědčení a osvědčení. Lidé si mohou dosaženou EQF vyplnit i do svého životopisu. Více informací o dokumentech Europassu najdete na www.europass.cz.

JAKOU ÚROVEŇ EQF MÁTE?

Podle počátečního vzdělávání odpovídá v České republice úroveň 1 základům vzdělání, úroveň 2 dokončenému základnímu vzdělání, úroveň 3 střednímu vzdělání s výučním listem v délce tří let a úroveň 4 dokončenému střednímu vzdělání s maturitní zkouškou. Úrovně 5 až 8 odpovídají terciárnímu vzdělávání, přičemž pátá úroveň odpovídá programům krátkého cyklu (kratším než 3 roky), které se v České republice teprve budou vytvářet. Šesté úrovně EQF dosáhl absolvent bakalářského studia nebo vyšší odborné školy. Sedmou úroveň EQF má absolvent dokončeného magisterského programu a nejvyšší osmá úroveň zahrnuje doktoráty.

PŘÍRAZENÍ ÚROVNÍ POČÁTEČNÍHO VZDĚLÁNÍ V ČR K ÚROVNI EQF

K úrovním EQF byly v ČR přiřazeny úrovně kvalifikací získaných ve vzdělávacím systému (tzv. stupňů vzdělání, tedy např. střední vzdělání, vysokoškolské vzdělání atd.) a úrovně profesních kvalifikací získaných uznáváním dalšího vzdělávání (např. pokladník, montér výtahů, psův horské služby atd.).

Úroveň EQF	Dosažené vzdělání
8	vysokoškolské – doktorský studijní program
7	vysokoškolské – magisterský studijní program
6	vysokoškolské – bakalářský studijní program, vyšší odborné vzdělání (vč. konzervatoří)
5	programy krátkého cyklu (v ČR se teprve budou vytvářet)
4	střední vzdělání s maturitní zkouškou (všeobecné, s odborným výcvikem, odborné)
3	střední vzdělání s výučním listem (délka studia 3 roky)
2	základní vzdělání, střední vzdělání bez výučního listu, střední vzdělání s výučním listem (délka studia 2 roky)
1	základy vzdělání (základní škola speciální)

Zdroj: NATIONAL REFERENCING REPORT OF THE CZECH REPUBLIC, Prague 2011, ISBN 978-80-87063-47-7

CO JEŠTĚ OVLIVŇUJE DOSAŽENOU ÚROVEŇ EQF?

Evropský rámec kvalifikací umožňuje zařadit kvalifikace získané nejen studiem v počátečním vzdělávání (od základní až po vysokou školu), ale i kvalifikace udělené po ověření znalostí a dovedností získaných v průběhu praxe, samostudiem, formou různých kurzů nebo stáží, pokud jsou ověřeny standardizovanou zkouškou s celostátní platností.

To pomůže mnoha lidem, kteří nevykonávají ve svém zaměstnání práci, ke které byli připravováni ve škole, ale praxí již nabyli znalosti a dovednosti, které jim umožňují práci vykonávat. Pokud chtějí změnit místo nebo si založit vlastní živnost, potřebují prokázat, že mají požadované dovednosti a patřičnou kvalifikaci. Národní soustava kvalifikací (NSK) nabízí těmto lidem možnost složit zkoušku a získat tak potřebnou profesní kvalifikaci. Umožňuje jim to zákon č. 179/2006 Sb. o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Do září 2014 úspěšně vykonalo zkoušku a získalo osvědčení o profesní kvalifikaci více než 100 000 osob.

Úroveň EQF lze samozřejmě v průběhu života dále zvyšovat.

NÁRODNÍ PŘÍŘAZOVACÍ ZPRÁVA ČR

Národní přířazovací zpráva ČR popisuje průběh a výsledky přířazovacího procesu v České republice, podává rámcový přehled o vzdělávacím a kvalifikačním systému v ČR a uvádí potřebné podpůrné průkazné materiály pro jejich přiřazení k EQF. Zpráva je určena všem zainteresovaným stranám včetně politických činitelů, zaměstnavatelů i učících se, a to na národní i evropské úrovni.

Zpráva byla prezentována veřejnosti na konferenci v březnu 2011, poté byla schválena poradou vedení MŠMT a v červenci 2011 i vládou ČR. V prosinci 2011 byla zpráva obhajována v Bruselu před Poradní skupinou EQF, představiteli Evropské komise a dalších evropských organizací. Národní přířazovací zprávu ČR vytvořili pracovníci KC EQF ve spolupráci s odborníky z různých oblastí vzdělávání a byla diskutována s mnoha zainteresovanými stranami.

Kromě přířazovací zprávy v plném znění čítající přibližně 150 stran jsme připravili shrnutí přířazovací zprávy, kde lze nalézt základní důležité informace ze zprávy ve stručné podobě. Celou přířazovací zprávu a další informace o EQF a přířazovacím procesu najdete na webu www.eqf.cz.

PROPOJENÍ EQF A DALŠÍCH EVROPSKÝCH NÁSTROJŮ (EUROPASS, ECVET, EQA-VET)

EQF není osamocenou iniciativou Evropské komise, ale patří do souboru dalších nástrojů, které byly vytvořeny na podporu odborného vzdělávání v evropských zemích¹. Nástroje jsou od samého počátku vyvíjeny tak, aby byly vzájemně propojené, v České republice se navíc daří je propojovat i personálně, neboť jsou částečně či úplně v kompetenci Národního ústavu pro vzdělávání.

Kromě EQF do této skupiny patří další tři nástroje pro odborné vzdělávání, a to EQAVET, ECVET a Europass.

Diskuze nad vývojem všech nástrojů vede nejen k dialogu mezi zástupci členských zemí, ale především pomáhá zapojit do vzdělávacího procesu i širší obecnost – zaměstnavatele, vládní instituce, poskytovatele odborného vzdělávání (počátečního i dalšího).

SPOLEČNÉ CÍLE EVROPSKÝCH NÁSTROJŮ:

- Usnadnění pracovní a studijní mobility
- Podpora přitažlivosti odborného vzdělávání
- Podpora celoživotního učení a uznávání výsledků učení
- Podpora mezinárodní spolupráce a vytváření prostředí vzájemné důvěry
- Zvýšení kvality odborného vzdělání
- Lepší uplatnění absolventů odborných programů na pracovním trhu

1) V širším pojetí mezi nástroje transparentnosti a mobility v Evropě patří i Zásady pro validaci neformálního a informálního učení, QF EHEA (Kvalifikační rámec pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání), ECTS (Evropský systém přenosu a shromažďování kreditů) a ESG (Směrnice a pokyny pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání).

EQF slouží jako společný referenční rámec pro úrovně kvalifikací. Má osm úrovní, které umožňují zařazení všech typů kvalifikací (všeobecné, odborné, vysokoškolské). EQF svou orientací na výsledky učení zároveň umožňuje porovnání kvalifikací z různých kvalifikačních systémů.

EVROPSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ

Europass pomáhá lidem prezentovat své znalosti, schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím formálního i neformálního učení, odborné přípravy a pracovních zkušeností. Europass tvoří pět dokumentů: životopis, jazykový pas, Europass mobilita, dodatek k osvědčení a dodatek k diplomu. Tyto dokumenty zaznamenávají další informace o studijních pobytech v zahraničí, související s odborným vzděláváním.

EUROPASS

Evropský systém (přenosu) kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu

Účelem ECVET je umožňovat uznávání výsledků dosažených žáky během mobility. Toho se má docílit vytvořením struktury, používáním společného jazyka a podněcováním výměn a vzájemné důvěry mezi poskytovateli odborného vzdělávání a přípravy (OVP) a kompetentními institucemi v Evropě. V kontextu mezinárodní mobility i mobility uvnitř jednotlivých zemí se ECVET zaměřuje na podporu uznávání výsledků učení, aniž by žákům prodlužoval dobu strávenou ve škole.

ECVET

Evropský rámec zajišťování kvality pro odborné vzdělávání a přípravu

EQAVET usiluje o zvýšení transparentnosti odborného vzdělávání, jeho významu na trhu a uznatelnosti a využitelnosti odborné kvalifikace a vzdělání v celé Evropě. EQAVET je kompatibilní s mnoha hlavními modely zajišťování kvality. EQAVET zahrnuje tzv. cyklus kvality postavený na kritériích kvality a orientačních ukazatelích kvality. Program EQAVET se orientuje jak na vzdělávací systémy, tak na poskytovatele odborného vzdělávání.

EQAVET

Více informací o evropské podpoře odborného vzdělávání může najít na www.nuv.cz/evropske-nastroje

CO JE NÁRODNÍ RÁMEC KVALIFIKACÍ

Národní rámec kvalifikací (NRK) je nástroj pro třídění kvalifikací podle řady kritérií pro určité úrovně dosažených znalostí a dovedností. Cílem je integrovat a koordinovat národní podsystémy kvalifikací a zlepšovat srozumitelnost, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

Kvalifikací se rozumí potvrzení (diplom, vysvědčení, osvědčení), že úspěšným složením zkoušky podle standardů jedinec prokázal dosažení očekávaných výsledků učení.

Srozumitelně popsané kvalifikace jsou prioritou jak ve strategiích Evropské unie, tak České republiky (Strategický rámec pro evropskou spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy - ET2020 a Strategie vzdělávací politiky České republiky do r. 2020).

Existence jednotného a komplexního národního rámce signalizuje ostatním evropským státům, že v dané zemi panuje shoda o základních principech popisu a uznávání kvalifikací, že existuje společný minimální systém zajišťování kvality a že proběhl složitý a náročný proces diskusí mezi zainteresovanými stranami, jež se dohodly na konsenzu, který je pro všechny akceptovatelný.

VZTAH EVROPSKÉHO A NÁRODNÍCH RÁMCŮ KVALIFIKACÍ

Evropský rámec kvalifikací je referenční rámec společný pro všechny země EU a umožňuje porovnání kvalifikací v zemích EU. Jako takový konkrétní kvalifikace neobsahuje. Ty jsou k němu přiřazeny prostřednictvím národních rámců kvalifikací. Popis deskriptorů českého rámce a jeho zásady budou konkrétnější a přizpůsobeny národnímu prostředí, podmínkám a potřebám. Český rámec kvalifikací (ČRK) tak bude blíže občanům ČR, bude konkrétně vztažen ke kvalifikacím v naší zemi a usnadní orientaci v českém systému vzdělávání. Prostřednictvím Evropského rámce kvalifikací bude možné národní rámce kvalifikací porovnávat.

O úspěchu Evropského rámce kvalifikací (EQF) jako nástroje podporujícího celoživotní učení a transparentnost kvalifikací rozhodne způsob, jakým evropské země přiřadí své kvalifikační systémy k EQF. Přestože Doporučení o zavedení EQF vytvoření národního rámce přímo nevyžaduje, od všech evropských států se očekává, že konečné přiřazení k EQF bude provedeno právě prostřednictvím národních rámců kvalifikací. Jen takový způsob přiřazení dokáže ostatním zemím, že se všechny relevantní zainteresované strany v dané zemi dohodly na společném popisu výsledků učení, existuje mezi nimi shoda v terminologii a byl mezi nimi dosažen konsenzus. Takový způsob přiřazení vytváří prostředí vzájemné důvěry mezi zeměmi.

STAV ZAVÁDĚNÍ NÁRODNÍCH RÁMCŮ KVALIFIKACÍ A PŘÍŘAZOVACÍCH PROCESŮ V EVROPĚ

Téměř všechny evropské země na podzim 2014 buď již své národní rámce kvalifikací mají, nebo pracují na jejich vzniku. K jejich vytvoření se zavázali ministři pro odborné vzdělávání vč. České republiky podpisem Komuniké z Brugg

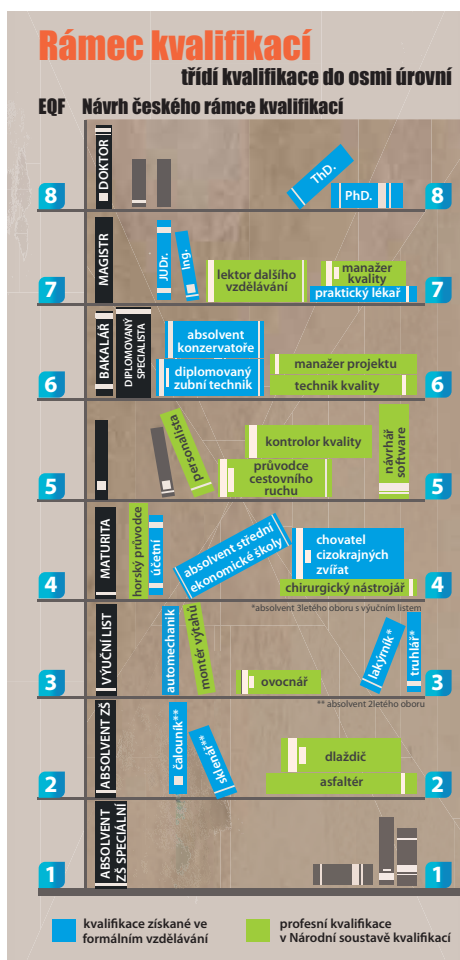
v prosinci 2010. Většina evropských zemí si zvolila postup, v němž nejdříve země vytvoří národní rámec kvalifikací, který poté přiřadí k evropskému rámci. Česká republika nejdříve přiřadila své kvalifikace z počátečního vzdělávání (stupně vzdělání) a úrovně kvalifikací Národní soustavy kvalifikací, protože rozhodnutí o vzniku ČRK ještě nepadlo. Dvacet tři členských států Evropské unie a EHP (AT, BE, BG, DE, DK, EE, EL, FR, HR, IE, IT, CY, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK, IS, NO) zavedlo své rámce kvalifikací a přiřadilo je k EQF, Itálie přiřadila svůj vzdělávací systém a Česká republika přiřadila svůj vzdělávací systém a úroveň NSK (stav červen 2014) .

PROČ POTŘEBUJEME ČESKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ?

Hlavní předností rámce kvalifikací je zavedení jasné struktury v systému vzdělávání a kvalifikací, která umožňuje přehledné stanovení očekávaných výsledků i spravedlivé ohodnocení a uznání výsledků učení jedince. To mu usnadňuje jeho vzdělávací a kariérní dráhu. Zavedení struktury, tj. orientačního přehledu toho, co se očekává, že jedinec na různých stupních vzdělání dosáhne ve smyslu znalostí a dovedností, je též důležité pro učitele a tvůrce vzdělávacích programů, pro interní i externí zajišťování kvality vzdělávání i pro zaměstnavatele a tvůrce politik (nejen vzdělávacích).

Rámec by totiž měl zajistit, že předpokládané výsledky učení se ve své náročnosti nepřekrývají, ani v nich neexistují mezery. Dále pak by měl obsahovat výsledky učení, které jsou pro stát a pro společnost opravdu důležité a ke kterým by proto mělo vzdělávání směřovat. Rozpracování úrovní (deskriptorů) v konkrétních programech či popisech kvalifikací by mělo zajistit konzistentnost a soudržnost celého vzdělávacího systému. Rámec kvalifikací prakticky umožňuje a usnadňuje proces učení se v průběhu celého života a jeho uznávání. Proces vzniku rámce vede především k tomu, že zástupci z různých oblastí vzdělávání i trhu práce spolu komunikují a spolupracují, protože předpokladem funkčního rámce a jeho správy je konsenzus všech, jichž se vzdělávání týká. Ve skupině, která by rámec vytvářela a poté řídila, by proto neměli chybět zástupci škol, studentů, zaměstnavatelů, státní správy, neziskových organizací, odborů apod. Jen tak může být zajištěno, že ho všichni, jichž se vzdělávání týká, budou považovat za svůj.

Evropské státy, které prošly procesem vytváření NKR a následného přiřazování k EQF, opětovně hodnotí tuto “nutnost” spolu diskutovat a spolupracovat jako nejvýraznější pozitivum celého procesu. Jde o proces zdoluhavý a náročný, ale poskytuje příležitost řešit dlouho zanedbané otázky často roztříštěného vzdělávacího systému. Žádné subsystémy či oblasti vzdělávání by neměly být v izolaci od ostatních. Naopak v dnešním propojeném světě by se měly hledat cesty k překlenutí rozdílů a nedorozumění, způsobených často “jen” rozdílným užíváním terminologie. Pokud bude zajištěno, že nikdo nebude při vzniku a správě českého rámce kvalifikací opomenut, pak by právě takovou funkci mohl sehrát jednotný rámec kvalifikací i v České republice.

VZNIK ČESKÉHO RÁMCE KVALIFIKACÍ

O ustavení českého rámce kvalifikací zatím nebylo rozhodnuto (stav podzim 2014). Návrh českého rámce kvalifikací (ČRK) zahrnuje všechny typy kvalifikací získávané u nás, tj. kvalifikace udělované v odborném, všeobecném a vysokoškolském vzdělávání (závěrečná vysvědčení, doklady o závěrečné a maturitní zkoušce, diplomy či osvědčení o získání profesní kvalifikace) i kvalifikace dosažené uznáváním předchozího učení. ČRK tak pomáhá zpřehlednit systém národních kvalifikací.

O vzniku českého rámce kvalifikací se teprve jedná, jeho vznik by měl vést mj. k přezkoumání přiřazení k EQF. Řadu dílčích kroků nicméně Česká republika již podnikla. Například existuje Národní soustava kvalifikací, jejíž deskriptory jsou s EQF kompatibilní, a deskriptory rámce kvalifikací pro terciární vzdělávání vytvořené v projektu Q-Ram, kompatibilní s Dublinskými deskriptory (tzv. boloňský rámec) i deskriptory EQF. Vznikl i první návrh zastřešujících deskriptorů ČRK, zatím však nebyly projednány v širokém okruhu odborníků, a tady ani schváleny.

Navržený ČRK rozděluje kvalifikace do osmi úrovní (viz obrázek knihovny), které jsou kompatibilní s úrovněmi EQF. Každou úroveň charakterizuje popis znalostí, dovedností a způsobilostí. Jde tedy o tzv. deskriptory, které vyjadřují, co by jedinec měl znát, umět a být schopen vykonávat, aby mu mohla být kvalifikace na dané úrovni udělena. ČRK obsahuje jak úrovně dosaženého vzdělání (např. úroveň 4 odpovídá střednímu vzdělání s maturitní zkouškou), tak úrovně kvalifikací Národní soustavy kvalifikací (např. je možné při splnění podmínek složit zkoušku a získat profesní kvalifikaci personalista na úrovni 5). Návrh též plně respektuje rámec pro vysokoškolské vzdělávání (Q-RAM) na úrovních 5-8.

Na obrázku rámce (knihovny) je ukázáno třídění kvalifikací (knih) do jednotlivých úrovní českého i Evropského rámce kvalifikací, a to jak kvalifikací získaných ve formálním vzdělávání (modré knihy), tak profesních kvalifikací v Národní soustavě kvalifikací (zelené knihy).

ČESKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ JE VELMI UŽITEČNÝ A DŮLEŽITÝ NÁSTROJ PRO:

- ...lepší orientaci ve vzdělávacím systému pro občany ČR i navenek - všichni (ti, kdo se učí, rodiče, učitelé, zaměstnavatelé atd.) budou vědět, co člověk s danou úrovní kvalifikace prokazatelně zná a umí. ČRK je tak nástrojem pro přehledné třídění kvalifikací.
- ...strukturaci výsledků učení do úrovní umožňuje odstranit překryvy či mezery mezi stupni vzdělání. Zároveň umožňuje zařazení kvalifikací z různých oblastí vzdělávání, např. na jedné úrovni mohou být jak kvalifikace z odborného, tak vysokoškolského vzdělávání. Kvalifikace tak nemusejí být stejné (mohou mezi nimi existovat rozdíly v důrazu na požadovanou míru či poměr znalostí, dovedností, samostatnosti či odpovědnosti), ale mohou být ekvivalentní, neboť celkově výsledky odpovídají dané úrovni (tzv. princip “best fit”). ČRK tak vede k zrovnoprávnění různých vzdělávacích cest.
- ...pro sjednocení rozdílných přístupů v oblasti zajišťování kvality ve vzdělávání.
- ...další vývoj v oblasti vzdělávání, a to především svou důslednou orientací na výsledky učení a spolupráci sektorů vzdělávání. Při vzniku národních rámců spolu totiž komunikují různé sektory vzdělávání, a vzniká tak možnost řešit dlouho existující problémy. ČRK také umožňuje propojení počátečního a dalšího vzdělávání, rámec tedy má potenciál odbourávat umělé bariéry mezi typy vzdělávání a učení, neboť ke srovnatelným výsledkům mohou vést různé cesty (škola, praxe, samostudium...).
- ...posílení komunikace se zaměstnavateli a ostatními partnery.
- ...ujasnění a sjednocení terminologie.

JAK BUDE ČRK VYUŽITELNÝ A PRO KOHO?

Pro kohokoli, kdo se učí

Někdo se systematicky připravuje ve škole a někdo má již 10 let praxi v nějakém oboru a dosáhl v něm jistě dovednosti. Oba případy mohou vést ke srovnatelným výsledkům, které by mělo být možné si nechat potvrdit zkouškou, čímž člověk získá kvalifikaci. Nezáleží tedy na tom, kde a jak učí se získá znalosti a dovednosti, ale zda je opravdu má a umí je prokázat u zkoušky.

Díky zařazení do úrovně budou jeho dovednosti transparentnější pro zaměstnavatele.

Úroveň kvalifikace v ČRK bude odpovídat úrovni EQF - česká kvalifikace tak bude transparentní i na evropské úrovni. Pojede-li jedinec do zahraničí studovat či pracovat, škole či zaměstnavateli bude jasnější, jakou kvalifikaci má a na jaké je úrovni.

Pro rodiče

V systému se budou lépe orientovat a zároveň budou mít jasno v tom, co by dítě mělo po dosažení určitého stupně vzdělání/kvalifikace znát a umět.

Pro další aktéry ve vzdělávání

Bude jednodušší nastavovat a upravovat vzdělávací programy, a ovlivňovat tak kvalitu vzdělávání.

Snazší bude i porovnatelnost výsledků žáků z různých škol - výsledky učení žáků by měly být srovnatelné.

Umožnění uznávání neformálního a informálního učení, kdy dosažené výsledky učení budou potvrzeny kvalifikační zkouškou. Kvalitní ověřování znalostí a dovedností (výsledků učení) podle daných standardů je klíčovou podmínkou smysluplného rámce kvalifikací.

Pro zaměstnavatele

Díky ČRK a přiřazení k EQF se zaměstnavatel snadněji orientuje v dokladech o vzdělání uchazeče o práci a dokáže odhadnout, na jaké úrovni uchazeč je, co zná, umí a je schopen vykonávat.

Pro tvůrce politik

Vytvoření ČRK je dobrým nástrojem pro postupnou reformu vzdělávání, zejména díky orientaci na výsledky učení.

Další příležitostí je nastavení rámce pro zajišťování kvality vzdělávání, např. dle principů EQAVET. (<http://www.eqavet.eu/gns/home.aspx>)

ČRK nabízí možnost rozvinout systém uznávání neformálního a informálního učení.

JAKÝ JE ROZDÍL MEZI NÁRODNÍ SOUSTAVOU KVALIFIKACÍ A ČESKÝM RÁMCEM KVALIFIKACÍ?

ČRK je zastřešující rámec umožňující zařazení všech typů kvalifikací, zatímco Národní soustava kvalifikací (NSK) obsahuje kvalifikace profesní, tedy zaměřené na potřeby trhu práce. Kvalifikace NSK a jejich standardy jsou veřejně dostupné na webovém portálu www.narodnikvalifikace.cz. Je možné je udělit po ověření požadovaných dovedností u zkoušky, ke které je možné se přihlásit u autorizovaných osob.

ČRK by měl zahrnovat nejen kvalifikace získané ve školách, ale také profesní kvalifikace NSK získané uznáváním předchozího učení. Vztah ČRK a NSK reprezentuje obrázek knihovničky (na str. 15) - zatímco rámec (knihovnička) zpřehledňuje a umožňuje třídění všech kvalifikací, NSK do ní vsazuje jen profesní kvalifikace uvedené ve svém rejstříku (veřejně dostupné na www.narodnikvalifikace.cz).

PROČ JSOU DŮLEŽITÉ VÝSLEDKY UČENÍ?

Výsledky učení jsou vyjádřením toho, co jedinec zná, čemu rozumí a co je schopen vykonávat na konci určité etapy procesu učení. Obvykle se v zahraničí člení na znalosti, dovednosti a způsobilosti (kompetence) nebo/a postoje. Využívají se při popisu standardů, vzdělávacích programů, kvalifikací apod. a při ověřování osvojených znalostí a dovedností. Prostřednictvím výsledků učení má jedinec možnost prokázat svoji „vybavenost“ pro uplatnění na trhu práce nebo pro další studium. To, zda jedinec dosáhl očekávaných výsledků učení, je ověřováno zkouškou.

VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ UČENÍ PŘI ZAVÁDĚNÍ EQF A NÁRODNÍCH RÁMCŮ KVALIFIKACÍ

Výsledky učení mohou být definovány v různých úrovních obecnosti. Na nejobecnější úrovni se výsledky učení používají při popisu úrovní, pro což se užívá termín deskriptory. Úrovně a jejich deskriptory tvoří referenční rámce, jakými jsou Evropský rámec kvalifikací (EQF) a národní rámce kvalifikací v jednotlivých evropských státech. Aby úloha a funkce deskriptorů mohla být naplněna, musí existovat jasné spojení mezi nimi a popisy jednotlivých standardů kvalifikací či kurikulárními dokumenty.

JE DŮLEŽITÉ, CO ZNÁM A DOVEDU, NE KDE A JAK JSEM K VÝSLEDKŮM PŘIŠEL

Výsledků učení dosahuje jedinec v průběhu formálního a neformálního vzdělávání i během informálního učení, tj. nejen ve škole, ale i při pracovní a každodenní činnosti. Jejich součástí jsou kromě znalostí a dovedností rovněž získané postoje, hodnoty, samostatnost a zodpovědnost. Důležité je, aby byl jedinec schopen reflektovat míru jejich dosažení.

Pojetí procesu učení založené na výsledcích učení (tzv. learning outcomes approach) vychází z toho, že spíše než vlastní formální vzdělávací proces je důležité, co si jedinec skutečně osvojí a jaké znalosti a dovednosti skutečně získá. Pozornost je věnována učícímu se a jeho potřebám („learner centred approach“), a tím se také zdůrazňuje jeho aktivní role v procesu učení. Jde o posun důrazu od vyučování (a působení učitele) k učení se (k jedinci).

VÝZNAM VÝSLEDKŮ UČENÍ V CELOŽIVOTNÍM UČENÍ

Srozumitelné stanovení očekávaných výsledků učení a jejich ověřování se stává základem pro skutečně celoživotní učení, kdy jedinec má možnost kdykoli během života si jednak nechat uznat své znalosti a dovednosti, tak mít také možnost se dostat na odpovídající kvalifikační úroveň. Používání výsledků učení a rámců kvalifikací tak má potenciál rušit slepé cesty a bariéry ve vzdělávání. I proto bývá vytváření rámců kvalifikací - jakožto nástroje pro třídění certifikátů a diplomů do úrovní - důležitou součástí vzdělávacích reforem.

KONTAKTY

Koordinační centrum EQF

Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Weilova 1271/6 102 00 Praha 10

tel +420 274 022 461

Mgr. Milada Stalker, milada.stalker@nuv.cz

Mgr. Irena Palánová, irena.palanova@nuv.cz

ODKAZY

Evropský rámec kvalifikací

www.eqf.cz

Evropská komise k Evropskému rámci kvalifikací

<http://ec.europa.eu/ploteus/>

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

www.infoabsolvent.cz

Národní soustava kvalifikací

www.narodnikvalifikace.cz

Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

www.nuv.cz

DALŠÍ EVROPSKÉ NÁSTROJE NA PODPORU MOBILITY

Europass

www.europass.cz

Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu ECVET

www.ecvet.cz , www.ecvet-team.eu

Evropská síť pro zajišťování kvality v odborném vzdělávání a přípravě EQAVET

www.eqavet.cz , www.eqavet.eu

